

Odsjek za pedagogiju

PEDAGOGIJA DANAS

Studij pedagogije tijekom svoje je bogate povijesti na Mudroslovnome, a potom Filozofskome fakultetu na različite načine snažno odgovarao na činjenicu da odgoj i obrazovanje kontinuirano bivaju prepoznati kao temeljna društvena potreba, što čini i danas osnaživanjem kritičko-pedagoške, didaktičko-metodičke, interkulturalne, inkluzivne i građanske perspektive. Odgoj i obrazovanje društveno su prepoznati i kao instrumenti gospodarskoga rasta i razvoja, na što studij pedagogije odgovara pojačanim razvijanjem generičkih i specifičnih kompetencija primjenjivih u različitim tržišno orijentiranim mikrokontekstima, u kojima pedagozi mogu facilitirati obrazovne procese i kreirati inovativne odgovore na već uočene gospodarske potrebe, kao i oblikovati nove prostore performativnosti u domenama u kojima odgojno-obrazovni stručnjaci sve aktivnije participiraju. Osim u prepoznatljivim odgojno-obrazovnim ustanovama (dječji vrtići i škole) kompetencijski profil pedagoga značajan doprinos daje u medijima, kulturi, umjetnosti, turizmu, regionalnome i održivome razvoju, sportu i drugim područjima. Na sve veću diversifikaciju uloga koje pedagozi u društvu obavljaju Odsjek za pedagogiju odgovara stavljajući naglasak na kompetencije koje će omogućiti pedagoško sukonstruiranje različitih kulturnih dimenzija suvremenoga društva i angažirano djelovanje u njima. Osim navedenih ustanova, koje su najčešće mjesto rada pedagoga, mogućnost njihova zapošljavanja otvara se i u nizu drugih ustanova, kao što su ustanove za obrazovanje odraslih, različita učilišta, učenički domovi, domovi za starije osobe, domovi za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, obiteljski centri, penološke ustanove i sl. Sve izraženiji profesionalni doprinos pedagozi daju zapošljavajući se i u muzejima, kazalištima, centrima za kulturu, organizacijama civilnoga društva i medijskim kućama, u korporativnome sektoru i različitim agencijama, u kojima se širok kompetencijski profil pedagoga koristi u svrhu unapređivanja poslovnih procesa.

Cilj prijediplomskoga studija pedagogije jest upoznati studente i studentice pedagogije s osnovnim odrednicama i multidisciplinarnim karakterom pedagogijske znanosti i odgojno-obrazovnoga/školskoga sustava, dok diplomatska razina ima cilj proširiti, dopuniti i usustaviti znanja stečena u prijediplomskome studiju prema cjelovitu sustavu pedagogijske znanosti. Završetkom diplomatskoga studija studenti pedagogije stječu naziv magistra/magistre pedagogije, a osposobljeni su, među ostalim, za izvođenje nastave u srednjim školama, planiranje i organizaciju, procjenu problema i izradu prijedloga unapređivanja rada odgojno-obrazovnih ustanova, rad u stručno-razvojnim službama odgojno-obrazovnih ustanova, savjetodavni rad, izradu kurikula, didaktičko osmišljavanje i organizaciju procesa nastave, suradnju i samostalno istraživanje općih i posebnih pedagoških pitanja iz različitih područja pedagogijske teorije i pedagoške prakse (usp. *Prediplomski i diplomski studijski program pedagogije*, 2005). Osim prijediplomskoga i diplomatskoga studija Odsjek za pedagogiju nudi i mogućnost studiranja na doktorskome studiju, koji kandidatima osigurava najviši stupanj obrazovanja u polju.

Edita Slunjski, najčitanija autorica iz područja ranog i predškolskog odgoja u Republici Hrvatskoj.

meljeno na odgovornu pristupanju prošlosti, futurološko promišljanje, istraživanje, kritičko vrednovanje i razvoj nacionalnog identiteta i naprednijega društva.

Uz nastavni proces dio djelovanja Odsjeka za pedagogiju odvija se i u znanstvenoistraživačkome području, gdje djelatnici Odsjeka različitim pristupima i projektima žele ponuditi pedagojski i pedagoški odgovor na izazove obrazovanja u različitim društvenim, tehnološkim i kulturnim kontekstima. Znanstveni projekti djelatnika Odsjeka tako se usmjeravaju prema sustavnu istraživanju principa i ustroja pedagogije kao znanosti, bave se njezinom perspektivom i specifičnošću pojavljivanja, zatim analizom uloge nastavnika kao transformativnoga intelektualca, koja podrazumijeva, na temelju svijesti o odgovornosti te uloge, aktivno pozicioniranje u promicanju društvene pravde i jednakosti. Projektima se istražuje i postojanje različitih didaktičkih kultura odgojno-obrazovnih ustanova s ciljem analize implicitnih pedagogija odgojno-obrazovnih djelatnika i osvještavanja „teorije u akciji“ kako bi se unaprijedili nastavni proces i pedagoško djelovanje škole u skladu s pravima i razvojnim potrebama djeteta/učenika. Djelatnici Odsjeka za pedagogiju, uz navedena područja istraživanja, demonstriraju znanstvenu izvrsnost proučavajući i promičući pedagojski utemeljen interkulturalni pristup osjetljivim skupinama učenika, kao i razvoj primjerenih im odgojno-obrazovnih modela, udžbenika i kurikuluma. Poseban znanstveni doprinos promjenama na području pedagojske teorije i pedagoške prakse ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja nude istraživanja pozicije odgajatelja i zagovaranja nužnosti povećanja njihove vidljivosti u institucijskim uvjetima odrastanja djece (*Razvojna i znanstvenoistraživačka strategija Filozofskoga fakulteta*, 2018).

RAZVOJ ODSJEKA ZA PEDAGOGIJU – POVIJESNA PERSPEKTIVA

Odsjek za pedagogiju jedna je od najstarijih sastavnica Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. U zimskome semestru ak. god. 1874/75. u *Redu predavanja* Bogoslovnoga fakulteta nailazimo na kolegij

Kako bismo odgovorili na različite kulturne, gospodarske i socijalne izazove te studentima i studenticama omogućili različite načine stjecanja potrebnih kompetencija, tijekom studija na više je razina omogućena velika mobilnost studenata u domaćemu i međunarodnome prostoru visokoga obrazovanja. Studij pedagogije također nastoji u svoj program na svim razinama studija integrirati različite aktere iz lokalne zajednice kako bi se studenti dodatno upoznali s područjima u kojima se očituje potreba za pedagoškom ekspertizom.

Današnje djelovanje i filozofija rada Odsjeka za pedagogiju u skladu su sa suvremenim trendovima istraživanja odgoja i obrazovanja te *Razvojnog i znanstvenoistraživačkog strategijom Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* (2018), čija je misija stvaranje poticajnog okruženja za provođenje vrhunskih istraživanja, integracija svih znanstvenika u europski istraživački prostor i, temeljeno na odgovornu pristupanju prošlosti, futurološko promišljanje, istraživanje, kritičko vrednovanje i razvoj nacionalnog identiteta i naprednijega društva.

Pedagogika, kojemu je voditelj prvo bio Ivan Koharić, kraljevski javni izvanredni profesor crkvene povijesti, kojega sljedeće godine nasljeđuje redoviti profesor pastoralnoga bogoslovlja Martin Štiglić (Previšić i dr. 2003). Predavanje i „pedagogičke vježbe“ iz opće pedagogije na tadašnjemu Mudroslovnome fakultetu održao je 23. listopada ak. god. 1876/77. profesor filozofije Franjo pl. Marković. Punih dvadeset godina pedagogija se zadržava u okviru filozofije, dok ak. god. 1893/94. s radom započinje samostalna Katedra za pedagogiju kao teoretičnu i praktičnu filozofiju. Predstojnikom je rješenjem cara Franje Josipa I. od 21. kolovoza 1894. imenovan dotadašnji ravnatelj zagrebačke učiteljske škole Gjuro Arnold, čije prvo izloženo predavanje iz „pedagogice generalis“, održano 19. travnja 1895, možemo smatrati početkom sveučilišnoga kurikulumata pedagogije (Previšić 1998). Dana 1. listopada 1896. pod Arnoldovim vodstvom započinje s radom i *Pedagogijski seminar*, koji je imao cilj pripremiti studente za nastavni rad u srednjim školama. Time započinje znanstveno utemeljenje pedagogije kao sveučilišnoga studija. Uz Arnolda u radu Pedagogijskoga seminara sudjelovali su Karlo Ozvald, privatni docent za pedagogijsko-psihologijske kolegije, te Albert Bazala, redoviti profesor filozofije (Previšić i dr. 2003). Njima se ak. god. 1921/22. priključio i privatni docent Stjepan Matičević, koji je uz djelovanje na Seminaru pokrenuo nekoliko jednosemestralnih kolegija te ak. god. 1929/30. obnašao funkciju dekana Mudroslovnoga fakulteta (Previšić 1998). Sve navedeno pridonijelo je tomu da pedagogija na Sveučilištu u Zagrebu postane znanstveno utemeljena kao poseban predmet i studijska grupa (Previšić i dr. 2003).

Uredbom od 6. travnja 1928. pedagogija se izdvaja kao posebna grupa, koja se s ostalim grupama kombinira kao tropredmetni studij. Tim se činom započelo s osposobljavanjem posebnoga profila stručnjaka – diplomiranoga pedagoga (Previšić 1998). Godine 1920-e obilježilo je i profiliranje važnih pedagoških teoretičara poput Stjepana Patakija, Pavla Vuka Pavlovića i Vlade Petza, čiji su doprinosi emancipaciji pedagogije kao znanstvene discipline iznimni (Batinić i Radeka 2016). Nadalje, ako uzmemo u obzir da je od prvoga predavanja iz opće pedagogije (1876) do izdvajanja pedagogije kao posebne pedagoške grupe (1928) doktoriralo šest pristupnika, možemo zaključiti da se pedagogija osamostalila i postala poželjnom grupom za studiranje na tada Mudroslovnome fakultetu u Zagrebu.

Dodatno etabliranje pedagogije dogodilo se početkom 1930-ih godina, kada na mjesto docenta dolazi Pavao Vuk Pavlović. Uz njega 1930-e godine obilježio je i dolazak Stjepana Patakija na mjesto docenta te, poslije smrti Stjepana Matičevića, dolazak uglednoga nastavnika Više pedagoške škole Vlade Petza, koji će uskoro biti imenovan izvanrednim profesorom didaktike i metodike sa seminarom, a potom 1942. godine i redovitim profesorom pedagogije (Previšić 1998).

Turbulentna vremena Drugoga svjetskog rata ostavila su traga i na Odsjeku za pedagogiju, koji postaje kadrovski (odlaskom Vlade Petza) i prostorno-materijalno osiromašen, a dodatan izazov javlja se dolaskom komunističke vlasti, koja započinje radikalnu reorganizaciju Pedagogijskoga seminara i Filozofskoga fakulteta. Tako funkciju Pedagogijskoga seminara 1946. godine preuzima Pedagoški institut. Predstojnik Pedagoškoga instituta postaje budući dekan Filozofskoga fakulteta Stjepan Pataki (Batinić i Radeka 2016). Pedagoški institut osnovan je 24. srpnja 1946, a zbog razgranate je pedagoške djelatnosti bio podijeljen na dva organizacijska dijela: Odjel za teorijsko-pedagoško obrazovanje i Odjel za praktičnu pedagogiju. Od ak. god. 1952/53. pedagogiju je moguće studirati i kao dvopredmetni studij. Najčešće se studirala u kombinaciji s psihologijom, a nešto manje s filozofijom (Mužić i dr. 1989).

Tijekom 1950-ih i 1960-ih godina ukupan broj studenata po akademskoj godini bio je do 150, što je bio zavidan broj koji je odgovarao potrebama društva za diplomiranim pedagozima. Zbog izrazito velikih nastavnih

Professor emeritus Vlatko Previšić.

pedagogiju. Odsjek je formiran u četiri katedre (Opća i sistematska pedagogija, Povijest pedagogije i komparativna pedagogija, Didaktika i metodike te Adultna pedagogija), koje su bile jezgre znanstvene i nastavne djelatnosti (Previšić i dr. 2003).

Od 1963. do 1978. na Odsjeku se zapošljavaju asistenti Milivoj Gabelica, Arjana Miljak, Nikša Nikola Šoljan, Vlatko Previšić, Ivan Dumbović, Dubravka Maleš (Richter), Ana Sekulić-Majurec, Mile Silov, Stjepan Rodek, Maja Špan, Milan Matijević, Vedrana Spajić-Vrkaš, Edita Šooš, Vladimir Jurić te izvanredni profesori Ranka Peašinović i Josip Pivac.

Sredinom 1980-ih godina započinje „ourizacija“ – proces formiranja osnovnih organizacija udružena rada. Dana 1. travnja 1981. provedena je prisilna integracija Odsjeka, Pedagoške akademije u Zagrebu, Čakovcu i Petrinji te Centra za pedagošku izobrazbu i istraživanje Sveučilišta u „OOUR Pedagogijske znanosti Filozofskog fakulteta“, organizacijsku jedinicu unutar koje je djelovalo šest odsjeka (Odsjek za studij pedagogije, Odsjek za pedagoško osposobljavanje, Odsjek za razrednu nastavu, Odsjek za predškolski odgoj u Zagrebu, Odsjek za razrednu nastavu i predškolski odgoj u Čakovcu i Odsjek za razrednu nastavu i predškolski odgoj u Petrinji) (Mužić i dr. 1989). Ourizacija je značila početak izazovna razdoblja pedagogije, kojoj se znanstveno i studijsko širenje ograničavalo. Od ak. god. 1979/80. do ak. god. 1993/94. pedagogija se studirala isključivo kao jednopredmetni studij. Isto tako do 1990-ih godina u mirovinu je otišao velik broj uglednih profesora, a zaposleno je samo troje novih djelatnika, docent Antun Mijatović i dvoje asistenata, Koraljka Posavec i Neven Hrvatić.

potreba iz područja didaktike i metodike za studente engleskoga, njemačkoga, francuskoga, latinskoga i ruskoga jezika te matematike, fizike, kemije, povijesti, geografije, filozofije, povijesti umjetnosti, prirodnopisa i psihologije počinje kadrovsko osnaživanje Instituta (Mužić i dr. 1989).

Godine 1946. zapošljavaju se na Odsjeku asistenti Marijan Koletić (od 1946. do 1947. godine) i Pero Šimleša te Zlatko Pregrad, koji 1953. godine nasljeđuje Stjepana Patakija na mjestu predstojnika Pedagoškoga instituta, koji vodi sve do 1960. godine. Godine 1948. na Odsjek dolazi Dragutin Franković, a od 1950. do 1960. godine kao novi djelatnici dolaze brojni asistenti: Dora Vinski, Mihajlo Ogrizović, Klonimir Škalko, Vladimir Poljak, Vladimir Mužić, Ante Vukasović i Ivan Klarić (Previšić i dr. 2003).

Ponovni preustroj započinje 1958. godine donošenjem novoga *Zakona o organizaciji znanstvenog rada* te se 1960. godine kao nositelj nastave formira Odsjek za pedagogiju, unutar kojega je kao zasebna znanstvena jedinica formiran i Zavod za

Navedeno razdoblje, koje je obilježio i Domovinski rat, djelatnici Odsjeka za pedagogiju unatoč poteškoćama aktivno provode osmišljavajući i znanstveno djelujući unutar različitih znanstveno-istraživačkih projekata (prva studija o uzrocima i posljedicama agresije na Republiku Hrvatsku, s osvrtom na stradanje djece i uništenje škola „Hrvatska razotkriva Janusa“ Vedrane Spajić-Vrkaš), a neki djelatnici, poput Antuna Mijatovića, bili su i aktivno uključeni u obranu Republike Hrvatske.

Kulminacija teškoća Odsjeka za pedagogiju događa se 1993. godine, kada Ministarstvo znanosti i tehnologije donosi odluku o privremenome neodobravanju upisne kvote. Odluka je opozvana nakon prosvjeda i intervencija djelatnika Odsjeka, na čelu s Vlatkom Previšićem, te je dopuštena minimalna kvota od desetero studenata, no ukinut je jednopredmetni studij, čime je studij pedagogije trebao postati isključivo dvopredmetni studij. Ak. god. 1993/94. Odsjek za pedagogiju studijski se povezuje s Hrvatskim studijima i takav se način funkcioniranja nastavlja do ak. god. 1997/98. (Previšić i dr. 2003). Unutarnjom je integracijom u okviru pedago-

gijskih znanosti Odsjek za pedagogiju tijekom ak. god. 1995/96. nakratko bio povezan s Odsjekom za pedagoško-psihološku izobrazbu u jednu organizacijsku jedinicu, ali je ubrzo ponovno dobio status samostalnog odsjeka, čiji su studenti mogli studirati na isključivo dvopredmetnoj studijskoj kombinaciji sa svim istovrsnim grupama na Fakultetu (Previšić i dr. 2003). Centar za obrazovanje nastavnika, također zahvaćen prethodnom integracijom u OOUR Pedagoškijske znanosti, ostao je pri tadašnjoj Pedagoškoj akademiji i po povratku pedagogije u krilo Filozofskoga fakulteta. Velikim zalaganjem i angažmanom djelatnika Odsjeka, prije svega Vlatka Previšića, Vladimira Jurića i Nevena Hrvatića, osniva se 2005. godine Centar za obrazovanje nastavnika (CZON) i na Filozofskome fakultetu. Tada na Filozofski fakultet kao djelatnici CZON-a i/ili Odsjeka za pedagogiju dolaze Marko Palekčić (prvi voditelj Centra), Slavica Bašić, Renata Marinković, Mirjana Šagud i Marko Jurčić, koji zajedno s ostalim djelatnicima Odsjeka za pedagogiju daju velik doprinos različitim nastavnim aktivnostima Centra. Djelatnici Odsjeka za pedagogiju i danas aktivno sudjeluju u radu Centra za obrazovanje nastavnika. Ta neraskidiva veza vidljiva je i u administrativnim poslovima, gdje je snažan pečat dala tajnica Odsjeka za pedagogiju Gordana Cota, koja je za svoj rad na Odsjeku i na CZON-u 2014. godine dobila Nagradu dekana Filozofskoga fakulteta. Administrativni djelatnici Odsjeka nastavljaju obavljati poslove CZON-a sve do danas, a angažman djelatnika Odsjeka vidljiv je i u sudjelovanju u vođenju Centra (kao članovi Vijeća Centra) te nositeljstvu i izvođenju različitih kolegija u CZON-ovu *Programu dopunske izobrazbe nastavnika*.

Od 1992. do 2000. godine na Odsjeku za pedagogiju ne zapošljavaju se novi djelatnici, što dodatno otežava znanstveni i nastavni rad. Godine 1997. Odsjek dobiva veliko priznanje proglašavanjem Vladimira Mužića profesorom emeritusom. Vladimir Mužić, osim plodna znanstvenog i nastavnog rada, uz odsječke

Professor emerita Vedrana Spajić-Vrkaš.

je obnašao i različite ugledne institucijske dužnosti (dekan Fakulteta i prorektor Sveučilišta). Situacija se popravlja 2000. godine, kada na Odsjek dolaze Antun Arbunić i Ante Kolak.

Godine 2003. djelatnici Odsjeka za pedagogiju nakon godinu dana intenzivna pripremanja zajedno s kolegicama i kolegama s drugih odsjeka i odjela za pedagogiju u Republici Hrvatskoj osnivaju Hrvatsko pedagogijsko društvo (HPD), čiji su predsjednici od početaka do danas eminentni djelatnici Odsjeka za pedagogiju u Zagrebu (prvi predsjednik Vlatko Previšić, zatim Neven Hrvatić, Marko Jurčić, Koraljka Posavec te Edita Slunjski). Iste je godine u suradnji s HPD-om Odsjek počeo izdavati znanstveni časopis *Pedagogijska istraživanja*, kojemu su glavni urednici bili Marko Palekčić (2004–2005), zatim Nikša Nikola Šoljan (2006–2008) te naposljetku Vlatko Previšić (2009–2015).

Slijedeći ideju o nužnosti školovanja novih generacija pedagoga u čitavoj akademskoj vertikali, djelatnici Odsjeka posebnu su pažnju posvetili doktorskomu studiju pedagogije. Od 1987. do 1997. godine na Odsjeku za pedagogiju nije bilo poslijediplomskoga studija, što je znatno utjecalo na status pedagogije i usporilo znanstveni razvoj discipline. Situacija se počinje mijenjati 1998. godine, otkad se na Odsjeku višekratno upisuju nove generacije studenata poslijediplomskoga magistarskog studija. U isto vrijeme Odsjek za pedagogiju u partnerstvu s Muzičkom akademijom u Zagrebu suorganizira poslijediplomski znanstveni magistarski studij (Previšić i dr. 2003). U ukupno 11 generacija poslijediplomskih studija od 1967. godine do upisa posljednje generacije ak. god. 2003/04. status magistra znanosti pedagogije ostvarilo je 169 studenata. Poslijediplomski sveučilišni doktorski studij pedagogije akreditiran je 2006. godine. Prvu generaciju studenata upisuje ak. god. 2006/07, a uslijed prepoznatosti kvalitete studija diljem Republike Hrvatske upisi novih generacija nastavili su se i sljedećih godina. Prvotni plan i program doktorskoga studija pedagogije više je puta doživio manje izmjene, prateći razvoj suvremenih pedagogijskih i pedagoških spoznaja. U revidiranim verzijama Poslijediplomski sveučilišni doktorski studij pedagogije, koji se prvotno izvodio u dva smjera – Kurikulum suvremenog odgoja i škole i Rani odgoj i obrazovanje u obiteljskom i institucijskom okruženju – trajao je do 2022. godine, kada se pristupa izradi novoga programa. Od početaka pedagogije na Filozofskome fakultetu preko pokretanja doktorskih studija do završetka pisanja ove monografije (2023. godine) sveukupno 216 doktoranada uspješno je obranilo doktorski rad te je promovirano u zvanje doktora/ doktorice pedagogijskih znanosti.

Godine 2001. Republika Hrvatska potpisuje Bolonjsku deklaraciju, a dvije godine poslije toga donesen je *Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju*, koji počiva na bolonjskim načelima i kojega je implementacija zahtijevala prilagodbu studijskih programa s ciljem povećanja konkurentnosti i kvalitete europskoga visokog obrazovanja. Navedeno je značilo i početak aktivna rada na kreiranju novih studijskih programa koji će obuhvatiti novoutemeljenu prijediplomsku i diplomsku razinu studiranja. Novi je program, komplementaran studijima pedagogije u Hamburgu, Bologni i Ljubljani, usvojen i implementiran ak. god. 2005/06. (*Preddiplomski i diplomski studijski program pedagogije*, 2005).

Usklađivanje s Bolonjskom deklaracijom rezultiralo je i dolaskom novih djelatnika i djelatnica na Odsjek za pedagogiju. Kadrovska situacija na Odsjeku za pedagogiju bila je prilično loša, ali s vremenom dolaze asistent Zvonimir Komar i znanstvene novakinje Sandra Car (Citković), Marija Bartulović, Barbara Kušević, Ana Blažević Simić (Blažević) i Ana Širanović (Markovinović) te znanstveni novak Ivan Markić. U tom razdoblju u knjižnici Odsjeka za pedagogiju umirovljenu Nadu Vignjević zamjenjuje pedagoginja i knjižničarka Višnja Novosel, koja trenutno uz vođenje Zbirke za pedagogiju obavlja (u drugome mandatu) i funkciju voditeljice knjižnice Filozofskoga fakulteta, druge najveće knjižnice u Republici Hrvatskoj. U vremenu većih fluktuacija na Odsjek 2007. godine s Učiteljske akademije u Zagrebu dolaze Mirjana Šagud i Edita Slunjski te Renata

Škola u prirodi – terenska nastava studenta pedagogije.

Marinković, a iz SAD-a Ivana Batarelo, koja godinu dana kasnije, kao i Antun Arbunić, odlazi na Filozofski fakultet u Splitu, dok Slavica Bašić prelazi na Sveučilište u Zadru. U tom razdoblju Odsjek za pedagogiju trajno je izgubio neke svoje članove, ugledne profesore koji su preminuli, Antuna Mijatovića i Ivana Dumbovića, a umirovljen je Vladimir Jurić. Kadrovsku je sliku Odsjeka dodatno otežanom učinio val umirovljenja koji je krenuo 2013. godine, kada je umirovljen Nikša Nikola Šoljan. Ana Sekulić-Majurec i Renata Marinković umirovljene su 2014. godine, Vlatko Previšić 2016. godine, Marko Palekčić i Dubravka Maleš 2017. godine, a 2020. godine umirovljena je i Vedrana Spajić-Vrkaš.

U razdoblju od 2016. godine na Odsjek kao viša asistentica dolazi Katarina Dadić, zatim asistenti i asistentice Zoran Horvat, Iva Batur (Debeljak), Ružica Jurčević, Dorijan Vahtar, Mara Sesar (Stojanac) te Ana Bauer, Dejana Bouillet i Klara Lovrečki. Godine 2018. Odsjek za pedagogiju iznenada je napustio preminuli Marko Jurčić, a kadrovskoj fluktuaciji pridonio je i odlazak Koraljke Posavec s Filozofskoga fakulteta te prelazak troje djelatnika na Hrvatske studije – Katarine Dadić, Nevena Hrvatića i Sandre Car.

Brojni kadrovski izazovi nisu naštetili produktivnosti i prepoznatljivosti članova Odsjeka. Tomu kontinuirano svjedoče i brojna individualna priznanja i nagrade koje su članovi i članice Odsjeka dobili za svoj rad. Od izlaska prošle fakultetske monografije (Damjanović 1998) izdvajamo: Državna nagrada za znanost (u području društvenih znanosti – Neven Hrvatić, 2010; Edita Slunjski, 2015. i 2021.), Nagrada Ivan Filipović (u području visokoga školstva – Neven Hrvatić, 2007; za životno djelo u području visokoga školstva – Vlatko Previšić, 2013; za životno djelo u području znanstvenog i stručnog rada – Vedrana Spajić-Vrkaš, 2021), Nagrada Grada

Zagreba (Vlatko Previšić, 2013; Edita Slunjski, 2016), Povelja Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (Vlatko Previšić, 2013), Godišnja nagrada Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (Vlatko Previšić, 2007; Edita Slunjski, 2022), Nagrada za promicanje prava djeteta za životno djelo za iznimna postignuća u zaštiti dobrobiti, prava i interesa djece (Dubravka Maleš, 2006), Brončana medalja ARCA inovacija za inovativni program podrške integraciji djece izbjeglica u škole (Marija Bartulović i Ana Širanović, 2022). Ističemo i nagrade dodijeljene studentima pedagogije: Nagrada Centra za ženske studije za studentski rad na temu ženske i rodne problematike (2017), Rektorova nagrada za studentski rad (2018), Nagrada Franjo Marković za zapažene znanstvene, umjetničke, stručne i sportske rezultate za Zbirku pedagoških radionica namijenjenu radu s darovitim učenicima (2022) i Rektorova nagrada za društveno koristan rad u akademskoj i široj zajednici (2023).

Nastava i znanstveni rad na Odsjeku za pedagogiju odvija se kroz više temeljnih ustrojbenih jedinica, katedara, koje su svoj naziv kroz povijest mijenjale. Danas na Odsjeku postoji pet katedara: Katedra za sistematsku pedagogiju, Katedra za didaktiku i školsku pedagogiju, Katedra za predškolsku pedagogiju, Katedra za povijest pedagogije i andragogiju te Katedra za interkulturalnu pedagogiju.

INSTITUCIONALNI DOPRINOS

Članovi Odsjeka za pedagogiju obavljali su i brojne vodeće funkcije na Filozofskome fakultetu. Od 1966. godine funkciju dekana obnašali su Pero Šimleša, Vladimir Mužić, Josip Pivac i Nikša Nikola Šoljan. Poslije dekana Nikše Nikole Šoljana i prodekana za znanost Milana Matijevića djelatnici Odsjeka nisu bili vidljivo uključeni u upravljačke strukture Filozofskoga fakulteta. Takva se situacija nastavila sve do 2012. godine, kada Marko Jurčić postaje prodekanom za organizaciju i razvoj, a 2014. godine i v. d. dekana Filozofskoga fakulteta. Iste 2014. godine Marko Jurčić prelazi na funkciju prodekana za financije i razvoj, a na najodgovornijoj funkciji Fakulteta nasljeđuje ga još jedan član Odsjeka za pedagogiju, Vlatko Previšić, koji ostaje dekanom do umirovljenja 2016. godine. Uz navedene funkciju prodekanice za organizaciju i razvoj od 2016. do 2018. godine obnašala je i Koraljka Posavec.

Rad i angažman djelatnika Odsjeka za pedagogiju prepoznat je i na Sveučilištu u Zagrebu. Nakon 1997. godine i priznanja dodijeljenoga Vladimiru Mužiću Odsjek za pedagogiju postao je 2020. i 2022. godine bogatiji za profesora emeritusa, Vlatka Previšića, jedinoga hrvatskog pedagoga dobitnika stipendije *Alexander von Humboldt*, i profesoricu emeritu, Vedranu Spajić-Vrkaš, prvu hrvatsku dobitnicu stipendije *Fulbright*. I profesor i profesorica svojim su međunarodnim i domaćim priznanjima kao i svojom izvrsnošću dali znatan znanstveni, stručni i pedagoški doprinos razvitku i napretku Sveučilišta u Zagrebu. Značajan doprinos Vedrane Spajić-Vrkaš bio je i osnivanje Istraživačko-obrazovnog centra za ljudska prava i demokratsko građanstvo pri Filozofskome fakultetu (2001), kojega je bila voditeljica.

Zaključno, Odsjek za pedagogiju u svojem futurološkom djelovanju usmjerava se na razvoj specifičnih pedagoških kompetencija potrebnih za autonomno stručno i znanstvenoistraživačko djelovanje u javnom i privatnom sektoru. Poseban naglasak stavlja na osposobljavanje za punopravno sudjelovanje u procesima kreiranja, implementacije i evaluacije obrazovnih politika i reformskih inicijativa te uključivanje u domene u kojima odgojno-obrazovni stručnjaci dosad nisu aktivnije participirali.

Ante Kolak
Ivan Markić

LITERATURA

- Batinić, Š.; Radeka, I. The development of and prospects for pedagogy in Croatia. *Sodobna pedagogika*. 67(133), 3(2016), 54–68. Dostupno i na: https://www.sodobna-pedagogika.net/en/articles/03-2016_the-development-of-and-prospects-for-pedagogy-in-croatia/ (25. 11. 2023).
- Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu: monografija*. Damjanović, S. (ur.). Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 1998.
- Mužić, V.; Previšić, V.; Vukasović, A. *Pedagoški institut Filozofskog fakulteta u Zagrebu 1946. – 1986*. Zagreb: Institut za pedagojska istraživanja, 1989.
- Preddiplomski i diplomski studijski program pedagogije*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2005. Dostupno na: <http://pedagogija.ffzg.hr/web-new/o-odsjeku/dokumenti/> (25. 11. 2023).
- Previšić, V. Odsjek za pedagogiju. *Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu: monografija*. Damjanović, S. (ur.). Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 1998, 163–174.
- Previšić, V.; Rosić, V.; Radeka, I. *Studij pedagogije u Hrvatskoj*. Zagreb: Hrvatsko pedagojsko društvo, 2003.
- Razvojna i znanstvenoistraživačka strategija Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu od 2018. do 2023. godine*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2018. Dostupno na: <https://web2020.ffzg.unizg.hr/wp-content/uploads/2020/06/Razvojna-i-znanstveno-istra%C5%BEiva%C4%8Dka-strategija-FFZG.pdf> (17. 7. 2023).

Djelatnici Odsjeka za pedagogiju

DJELATNI

BARTULOVIĆ, Marija (Zagreb, 1982) (2007) 2007. znan. novakinja, 2016. doc., 2022. izv. prof.

BATUR, Iva (Zagreb, 1990) (2018) 2018. asist.

BAUER, Ana (Zagreb, 1996) (2023) 2023. asist.

BLAŽEVIĆ SIMIĆ, Ana (Vinkovci, 1983) (2008) 2008. znan. novakinja, 2018. doc.

BOUILLET, Dejana (Varaždin, 1967) (2018) 2018. red. prof. u trajnom izboru.

HORVAT, Zoran (Varaždin, 1986) (2018) 2018. asist.

JURČEVIĆ, Ružica (Sisak, 1986) (2019) 2019. asist.

KOLAK, Ante (Slavonski Brod, 1972) (2000) 2000. asist., 2013. doc., 2018. izv. prof., 2024. red. prof.

KOMAR, Zvonimir (Zagreb, 1980) (2005) 2005. asist., 2012. viši asist., 2016. doc., 2021. izv. prof.

KUŠEVIĆ, Barbara (Zagreb, 1984) (2008) 2008. znan. novakinja, 2016. doc., 2022. izv. prof.
 LOVREČKI, Klara (Zagreb, 1997) (2024) 2024. asist.
 MARKIĆ, Ivan (Zadar, 1984) (2008) 2008. znan. novak, 2016. doc., 2022. izv. prof.
 NIKOLIĆ, Kristijan (Slavonski Brod, 1998) (2023) 2023. tajnik Odsjeka za pedagogiju.
 SESAR, Mara (Zagreb, 1992) (2022) 2022. asist.
 SLUNJSKI, Edita (Virovitica, 1966) (2006) 2006. doc., 2012. izv. prof., 2018. red. prof.
 ŠIRANOVIĆ, Ana (Bihać, Bosna i Hercegovina, 1982) (2009) 2009. znan. novakinja, 2019. doc.
 VAHTAR, Dorijan (Trbovlje, Slovenija, 1986) (2021) 2021. asist.

PREMINULI, UMIROVLJENI I OSTALI BIVŠI DJELATNICI

ARBUNIĆ, Antun (Split, 1958) (1999–2008) 1999. asist., 2003. viši asist., 2003. doc.
 AUGUSTINČIĆ, Branko (Klanjec, 1928 – Zagreb, 1997) (1954–1989) 1954. referent u Studentskoj službi, službenik na Odsjeku za pedagogiju.
 BAŠIĆ, Slavica (Indija, Srbija, 1952) (1993–2009) 2004. izv. prof.
 BATARELO KOKIĆ, Ivana (Split, 1970) (2007–2008) 2007. doc.
 BOBINAC, Vesna (Zagreb, 1948) (1981–1995) 1981. tajnica Odsjeka za pedagogiju.
 CAR, Sandra (Zagreb, 1978) (2006–2021) 2006. znan. novakinja, 2014. viša asist., 2017. doc.
 COTA, Gordana (Zagreb, 1952) (1995–2019) 1995. tajnica Odsjeka za pedagogiju.
 DADIĆ, Katarina (Dubrovnik, 1982) (2016–2018) 2016. viša asist., 2017. poslijedoktorandica.
 DUMBOVIĆ, Ivan (Gušće, Sisak, 1945 – Lekenik, 2008) (1976–2008) 1976. asist., 1981. znan. asist., 1985. doc., 1999. izv. prof.
 FRANKOVIĆ, Dragutin (Osijek, 1913 – Beograd, Srbija, 2003) (1948–1963) 1948. asist., 1949. predavač, 1953. doc., 1957. izv. prof.
 GABELICA, Milivoj (Karlobag, 1929 – Zagreb, 2003) (1963–1993) 1963. asist., 1971. doc., 1979. izv. prof., 1989. red. prof.
 HORVAT, Tina (Zagreb, 1984) (2019–2022) 2019. tajnica Odsjeka za pedagogiju.
 HORVAT-PEAŠINOVIĆ, Ranka (Grubišno Polje, 1927 – Zagreb, 2008) (1978–1992) 1978. izv. prof., 1987. red. prof.
 HRVATIĆ, Neven (Pitomača, 1960) (1992–2020) 1992. asist., 1999. viši asist., 2001. doc., 2006. izv. prof., 2010. red. prof., 2016. red. prof. u trajnom izboru.
 JURČIĆ, Marko (Donje Pazarište, 1956 – Zagreb, 2016) (2008–2016) 2008. doc., 2013. izv. prof.
 JURIĆ, Vladimir (Sarajevo, Bosna i Hercegovina, 1937) (1976–2008) 1976. doc., 1979. izv. prof., 1982. red. prof., 1998. red. prof. u trajnom izboru.
 KALEMBER, Smiljka (Balasz, Gyarmat, Mađarska, 1904 – Zagreb, 1970) (1949–1968) 1949. uredska referentica.
 KLARIĆ, Ivan (Zagreb, 1926) (1960–1984) 1960. asist., 1973. predavač, 1978. viši predavač.
 KOVAČEVIĆ-KNEŽEVIĆ, Šimica (Split, 1928 – Split, 2011) (1955–1976) 1955. tajnica Odsjeka za pedagogiju.
 MALEŠ, Dubravka (Zagreb, 1952) (1976–2017) 1976. asist., 1981. znan. asist., 1984. doc., 1990. izv. prof., 1998. red. prof., 2003. red. prof. u trajnom izboru.

- MARINKOVIĆ, Renata (Zagreb, 1951) (2008–2016) 2008. izv. prof., 2011. red. prof.
- MASNJAK-DUJMIĆ, Jasenka (Zagreb, 1949) (1977–1981) 1977. tajnica Odsjeka za pedagogiju.
- MATIČEVIĆ, Stjepan (Veliko Gradište, 1880 – Zagreb, 1940) (1921–1940) 1921. doc., 1924. izv. prof., 1928. red. prof.
- MATIJEVIĆ, Milan (Blatna, Bosanski Novi, Bosna i Hercegovina, 1951 – Zagreb, 2020) (1978–1989) 1978. asist., 1982. doc., 1987. izv. prof.
- MIJATOVIĆ, Antun (Zagreb, 1939 – Zagreb, 2005) (1992–2005) 1992. doc., 1998. izv. prof., 2004. red. prof.
- MILJAK, Arjana (Trpanj, Pelješac, 1939 – Zagreb, 2020) (1971–2009) 1971. asist., 1978. znan. asist., 1981. doc., 1988. izv. prof., 2000. red. prof.
- MUŽIĆ, Vladimir (Zagreb, 1925 – Zagreb, 2012) (1955–1987) 1955. asist., 1961. doc., 1966. izv. prof., 1972. red. prof., 1997. prof. emeritus.
- OGRIZOVIĆ, Mihajlo (Hrvatsko Polje, Gospić, 1916 – Zagreb, 2005) (1950–1982) 1950. asist., 1959. doc., 1965. izv. prof., 1969. red. prof.
- PALEKČIĆ, Marko (Sarajevo, Bosna i Hercegovina, 1947) (2003–2017) 2003. red. prof. u trajnom izboru.
- PATAKI, Stjepan (Slavonski Brod, 1905 – Zagreb, 1953) (1943–1953) 1941. doc., 1945. izv. prof., 1948. red. prof.
- PETZ, Vlado (Đakovo, 1887 – Zagreb, 1970) (1940–1946) 1941. izv. prof., 1942. red. prof.
- PIVAC, Josip (Podgora, 1928 – Zagreb, 2020) (1978–1994) 1978. izv. prof., 1990. red. prof.
- POLJAK, Vladimir (Vukovo Selo, Zaprešić, 1920 – Zagreb, 1998) (1953–1985) 1953. asist., 1961. doc., 1966. izv. prof., 1972. red. prof.
- POSAVEC, Koraljka (Zagreb, 1960) (1992–2018) 1992. asist., 2010. doc.
- PREGRAG, Zlatko (Samobor, 1903 – Zagreb, 1983) (1940–1972) 1949. izv. prof., 1957. red. prof.
- PREVIŠIĆ, Vlatko (Cerna, Županja, 1945 – Gradište, Županja, 2024) (1973–2016) 1973. asist., 1981. znan. asist., 1985. doc., 1988. izv. prof., 1998. red. prof., 2004. red. prof. u trajnom izboru, 2020. prof. emeritus.
- RODEK, Stjepan (Kotoriba, 1943) (1976–1994) 1976. asist., 1984. doc., 1989. izv. prof.
- RUŽIĆ DIVJAK, Ivana (Zagreb, 1986) 2019. tajnica Odsjeka za pedagogiju.
- SEKULIĆ-MAJUREC, Ana (Zagreb, 1949) (1976–2014) 1976. asist., 1981. znan. asist., 1984. doc., 1990. izv. prof., 1998. red. prof., 2004. red. prof. u trajnom izboru.
- SILOV, Mile (Rupe, Šibenik, 1942) (1976–1991) 1976. asist., 1987. doc.
- SPAJIĆ-VRKAŠ, Vedrana (Trogir, 1955) (1978–2020) 1978. asist., 1986. doc., 1991. izv. prof., 1998. red. prof., 2007. red. prof. u trajnom izboru.
- ŠAGUD, Mirjana (Čakovec, 1957) (2006–2023) 2006. znan. suradnica, 2008. doc., 2013. izv. prof., 2020. red. prof.
- ŠIMLEŠA, Pero (Ljuša, Jajce, Bosna i Hercegovina, 1910 – Zagreb, 1988) (1946–1975) 1946. asist., 1948. predavač, 1952. doc., 1956. izv. prof., 1960. red. prof.
- ŠKALKO, Klonimir (Olib, Zadar, 1895 – Zagreb, 1961) (1952–1958) 1952. stručni suradnik, istraživač.
- ŠOLJAN, Nikša Nikola (Teslić, Bosna i Hercegovina, 1942) (1971–2012) 1971. asist., 1978. znan. asist., 1979. doc., 1982. izv. prof., 1990. red. prof., 2000. red. prof. u trajnom izboru.
- ŠOOŠ, Edita (Tuhovec, Novi Marof, 1953 – Novi Marof, 2022) (1978–2005) 1978. asist., 1986. doc., 1991. izv. prof.
- ŠPAN, Maja (Tuzla, Bosna i Hercegovina, 1938) (1978–1995) 1978. znan. asist., 1979. doc., 1986. izv. prof., 1990. red. prof.
- VUKASOVIĆ, Ante (Osijek, 1929 – Zagreb, 2021) (1960–1993) 1960. asist., 1966. doc., 1973. izv. prof., 1978. red. prof.